

Reutilització de llibres a l'IES Josep Maria Llopart

Josep Antoni Casas López
IES JOSEP MARIA LLOMPART - PALMA

INTRODUCCIÓ

Reutilitzar és un concepte que s'haurà de tornar a posar d'actualitat els pròxims anys, quan el concepte d'usar i tirar ja sigui història. La reutilització de llibres de text, els fons de llibres i altres iniciatives similars, són activitats prou recents dins el camp de l'ambientalització però que comencen a estendre's amb força. D'altra banda, reutilitzar significa estalviar no tan sols doblers sinó també matèries primeres (aigua, fusta, paper, energia) i reduir l'emissió de CO2. Finalment, amb la reutilització de llibres als centres escolars podem ajudar a les famílies més necessitades a reduir les seves despeses. Implicar la comunitat escolar en l'ús adequat dels llibres i en el seu reaprofitament es converteix, per tant, en una tasca fonamental.

LA CAMPANYA DE L'IES JOSEP M. LLOMPART

La Comissió Ambiental (CA) de l'IES Josep Maria Llopart va iniciar, el juny del 2003, una campanya per fomentar, entre l'alumnat del centre, la reutilització dels seus llibres de text.

Els objectius generals que ens proposàrem varen ser els següents:

- 1.- Aconseguir un màxim aprofitament dels recursos.
- 2.- Reduir la generació de residus.
- 3.- Afavorir que l'alumnat amb menor capacitat econòmica pogués reduir la despesa dedicada a l'adquisició de material didàctic.

Els primers anys ens desplaçàvem amb el dipòsit de llibres fins a l'entrada del centre

4.- Fomentar la col·laboració entre l'alumnat del centre.

El primer curs la campanya no va tenir gaire èxit; hi va haver molt poca participació. Els cursos posteriors, amb la col·laboració dels tutors, de l'equip directiu i de la resta del claustre, vàrem poder donar-nos a conèixer a tota la comunitat escolar i el nombre de participants va anar augmentant any rere any.

Actualment, després de 5 cursos de dur-la endavant, podem dir que la campanya està absolutament consolidada: Tot l'alumnat del centre, i els seus pares, a través d'un full informatiu que s'adjunta amb el sobre de matrícula o mitjançant la informació que hem afegit a la nostra agenda escolar, coneixen la seva existència.

Durant els primers anys la campanya es limitava als darrers dies del mes de juny. Amb la tornada dels exàmens de setembre, l'ampliació de les activitats realitzades i del nombre de participants i l'augment de les incorporacions tardanes de nou alumnat, la campanya es va estendre a tot el curs.

Inicialment, el nostre projecte es basava únicament en la compra-venda de llibres de text. Al llarg d'aquest anys, noves demandes i suggeriments dels membres de la comunitat escolar ens han fet afegir altres activitats relacionades amb el reaprofitament dels llibres de text i de lectura.

Les activitats que hem organitzat són de diferents tipus i es basen en el préstec o la compra-venda de llibres usats. Són les següents:

- A.- Campanya de compra i venda de llibres de text.

B.- Recuperació dels llibres abandonats durant l'estiu a les aules, que passen a formar part del fons de llibres de la CA.

C.- Compra d'alguns llibres de text per part de la CA, per deixar-los en préstec a alumnes amb baix nivell adquisitiu.

D.- Préstec de llibres de text al professorat del centre.

E.- Compra de llibres de lectura per part de la CA i donació a la biblioteca.

F.- Préstec de llibres de lectura utilitzats al llarg del curs pels departaments didàctics.

A continuació es detalla cada una d'elles:

CAMPANYA DE COMPRA I VENDA DE LLIBRES DE TEXT

Aquest és el nostre "projecte estrella" quant al volum de llibres i al nombre d'alumnes implicats. Es tracta de fomentar la compra-venda dels llibres de text. Els alumnes que han aprovat el curs, durant els darrers dies lectius del mes de juny poden posar a la venda els seus llibres. Cada un d'ells s'identifica amb una butlleta (Figura núm.1) a on figuren les dades de l'alumne, el seu curs, el títol del llibre i el seu preu. Aquesta aportació de llibres es fa durant els esplais. A continuació, durant els esplais dels dies següents, els alumnes interessats poden comprar els llibres del nou curs. Els encarregats de posar preu als llibres i identificar al seus propietaris, de posar els llibres a la venda, de recollir els doblers i de lliurar-los als alumnes que els han deixat per vendre són els alumnes i els professors de la CA.

El professorat que participa a la campanya té la llista dels llibres que es faran servir el pròxim curs, per evitar que es posin a la venda llibres que ja no s'utilitzaran. També disposa dels preus dels llibres nous. És evident que el que

NOM I LLINATGES:	
CURS I GRUP:	
DADES DEL LLIBRE:	
PREU:	

Figura 1

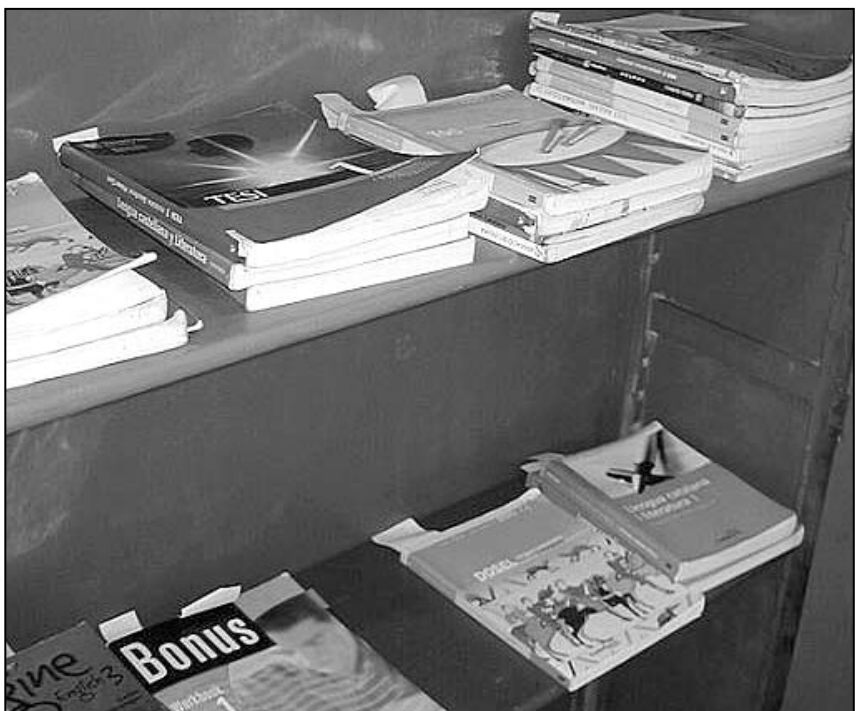
plantejam és una possibilitat, ja que l'alumnat que pensa fer un bon ús d'aquest material (aprofitament per part de germans/es, utilització com a material de consulta, relectura ...), no hauria de participar en aquesta campanya.

Els alumnes amb assignatures suspeses el mes de juny han de tenir en compte que necessitaran els llibres d'aquestes matèries per estudiar durant l'estiu.

Els primers dies del nou curs es torna a posar en marxa la campanya per tal que hi puguin participar els alumnes que s'hagin hagut d'examinar pel setembre. Durant el curs la campanya de venda es manté permanentment, de cara a poder subministrar llibres de segona mà a bon preu als alumnes que s'hi hagin incorporat una vegada iniciat. La CA no té cap guany econòmic; simplement fa d'intermediària entre els alumnes venedors i els compradors.

Resumidament, la campanya consta de tres fases:

- 1.- Els alumnes deixen els llibres en dipòsit i s'emplena una butlleta amb les dades del propietari i el preu de venda (50 % del preu original, com a màxim, per un llibre en molt bon estat i un 30%, com a màxim, per un llibre en bon estat).
- 2.- Els alumnes interessats a comprar alguns dels llibres del pròxim curs els poden adquirir a un preu molt més econòmic.

Després de 5 anys d'activitats, la campanya ha adquirit unes dimensions considerables, el dipòsit de llibres ha augmentat i la nostra organització ha millorat.

3.- Finalment, els alumnes poden recollir el doblers dels llibres venuts o recuperar els que no s'hagin venut.

Les dades de la campanya actual són les següents:

- Llibres posats a la venda: 701 (un 20 % més que el curs anterior)
- Llibres venuts: 429 (un 21 % més)
- Alumnes participants: 143 (un 52 % més)
- Llibres en dipòsit: 272 (un 18 % més)
- Estalvi obtingut per pares i alumnes (*): 4.290 Euros (10 Euros per llibre venut, de mitjana)

(*) S'ha calculat que el preu mitjà d'un llibre de text del nostre centre és de 22.

COMISSIÓ AMBIENTAL

I.E.S JOSEP MARIA LLOMPART

REBUT DE PRÉSTEC DE LLIBRES DE TEXT A L'ALUMNAT

En/Na _____ alumne de _____ de l'IES
 "Josep Maria Llopart" de Palma, durant el curs _____ ha aportat la quantitat de
 € en concepte de dipòsit per al préstec dels llibres de text següents:

*
 *
 *
 *
 *

Aquesta quantitat serà retornada íntegrament a la devolució dels llibres, sempre que no s'hagin fet malbé. En cas que els llibres tornats estiguin espanyats, bruts o subratllats no es retornarà la quantitat aportada com a dipòsit i es prendran les mesures oportunes perquè l'alumne hagi de pagar l'import complet dels llibres.

El Coordinador de la Comissió Ambiental
 Signat: Pep Casas

Assabentat
 L'alumne: _____

Assabentats
 Els pares: _____

Càlcul de les repercussions ambientals de la campanya actual de reutilització de llibres (*):

A la campanya del curs 06-07 hem venut 429 llibres. El pes mitjà de cada llibre, segons els nostres càlculs, és de 713'56 g. Per tant els 429 llibres suposen en total 306'12 Kg. Hem de tenir en compte que, segons les dades de la bibliografia consultada, per a la fabricació de paper blanc nou, com el que s'utilitza per als llibres de text, es necessiten els següents recursos naturals:

A.- En la fabricació d'1 kg de paper es consumeixen 360 litres d'aigua.

Per tant, en la fabricació de 306'12 Kg, es consumiran: $306'12 \times 360 = 110.203$ L d'aigua.

B.- En la fabricació d'1 kg de paper es consumeixen 2'40 kg de fusta.

Per tant, en la fabricació de 306'12 Kg, es consumiran: $306'12 \times 2'4 = 734'69$ kg de fusta.

C.- Si 2.400 kg de fusta equivalen a 13 arbres, 734'69 kg equivaldran a 3'98 arbres.

D.- Per fabricar 1 kg de paper es gasten 6'15 kW/h.

Per tant, per als 306'12 kg de llibres es consumiran: $306'12 \times 6'15 = 1.882'64$ kW/h.

E.- En la fabricació d'1 kg de paper s'emeten 1'7 kg de CO₂ a l'atmosfera.

Per tant, en la fabricació de la quantitat que ens ocupa, 306'12 kg, es produiran: $306'12 \times 1'70 = 520'4$ kg de CO₂

En resum, amb la campanya del curs actual hem estalviat:

- 110.203 litres d'aigua.
- 734'69 kg de fusta i en conseqüència, 3'98 arbres.
- 1.882'64 kW/h.
- 520'4 Kg de CO₂

(*) Càlculs fets pels alumnes de Botànica Aplicada de l'institut. Dades extretes de la bibliografia existent, entre d'altres de la Campanya "L'Aposta" d'Amics de la Terra.

Figura 2

RECUPERACIÓ DELS LLIBRES ABANDONATS DURANT L'ESTIU A LES AULES QUE PASSEN A FORMAR PART DEL FONS DE LLIBRES DE LA CA

En col·laboració amb el servei de neteja del centre, es reuneixen, es classifiquen i s'emmagatzemen els llibres de text i de lectura abandonats pels alumnes a les aules a final de curs. Si no són reclamats, a principi del curs següent passen a formar part del fons de llibres de la CA.

Durant les primeres setmanes del nou curs, pel setembre, aquests llibres es venen i amb el doblers que se'n treuen es financen les altres campanyes de llibres. Els llibres no venuts queden en dipòsit per a ser utilitzats a les campanyes de préstec. En cap cas hi ha un benefici econòmic per als membres de la CA.

Llibres recuperats, venuts per la CA a la campanya actual: 93.

PRÉSTEC DE LLIBRES DE TEXT A ALUMNES AMB BAIX NIVELL ADQUISITIU

Es tracta de deixar en préstec llibres de text a aquells alumnes que no disposen de mitjans econòmics per comprar-los nous o de segona mà. Els llibres de text són majoritàriament de segona mà, comprats per la CA. També s'utilitzen els llibres abandonats a les aules durant l'estiu dels quals es parla a l'apartat B. En alguns casos molt puntuals també poden ser llibres nous adquirits expressament per a préstec. Com a fiança els alumnes han de deixar una certa quantitat en dipòsit que es retorna quan es produeix la devolució del llibre, sempre i quan el seu estat de conservació sigui correcte. En casos

extremes, determinats per les condicions familiars dels alumnes, es permet que no deixin cap quantitat en dipòsit. També se'ls hi fa signar un rebut, a ells i als seus pares (Figura núm. 2).

Llibres prestats per la CA a la campanya actual: 32

Alumnat participant: 11

PRÉSTEC DE LLIBRES DE TEXT AL PROFESSORAT DEL CENTRE

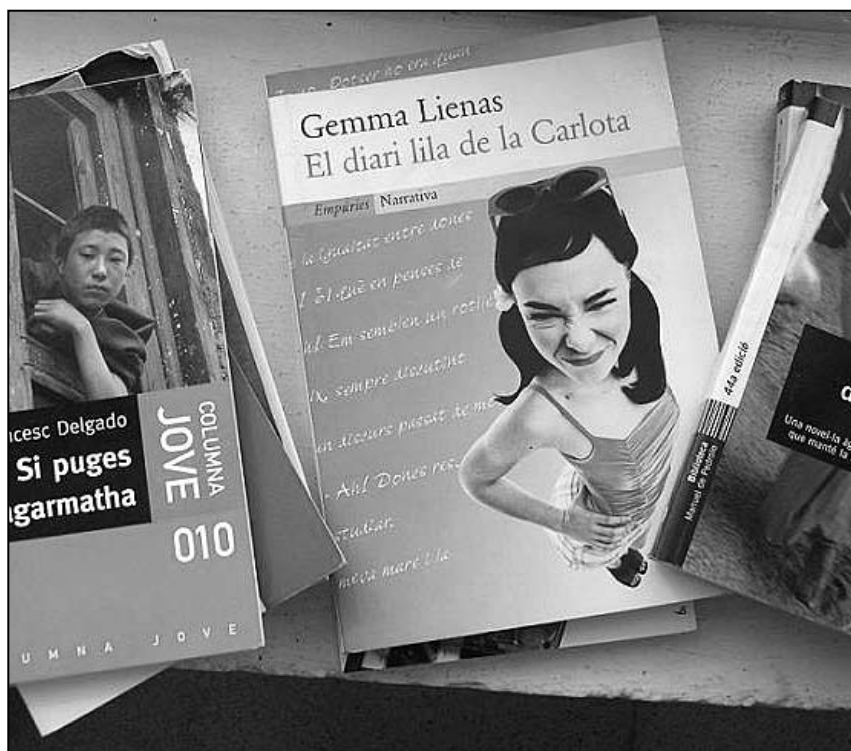
Els llibres del fons de la CA es troben a disposició de tot el professorat que els necessiti, per al seu propi ús o per a alumnes amb característiques especials (PALIC, Reforç...). Simplement s'han de demanar i omplir un full de registre, similar al de l'apartat anterior.

Llibres prestats per la CA a la campanya actual: 15,

Professorat participant: 3

COMPRA DE LLIBRES DE LECTURA PER PART DE LA CA I DONACIÓ A LA BIBLIOTECA

Amb els doblers obtinguts amb la venda dels llibres abandonats a les aules adquirim llibres de lectura dels que han posat a la venda els alumnes del centre. Una vegada catalogats, els donam a la Biblioteca de l'institut perquè els alumnes que ho desitgin els puguin utilitzar, principalment per fer-ne la lectura obligatòria a determinades assignatures. És possible que aquests llibres no s'utilitzin un any determinat, si bé probablement es podran emprar

La compra-venda i el préstec dels llibres de lectura també formen part de les nostres activitats.

l'any següent (els departaments els solen alternar cada dos anys per a un nivell determinat).

Llibres de lectura adquirits per la CA a la campanya actual: 24

F.- PRÉSTEC DE LLIBRES DE LECTURA UTILITZATS AL LLARG DEL CURS PELS DEPARTAMENTS DIDÀCTICS

Alguns departaments didàctics encarreguen als alumnes la lectura d'un o diversos llibres, amb la corresponent feina posterior. Al departament de Biologia i Geologia el passat curs 03-04 vàrem iniciar un sistema de préstec d'aquest llibres per als alumnes que no volguessin o que, per motius econòmics, no poguessin comprar-los. El departament va comprar deu exemplars del llibre que havien de llegir (No em bacil-lis!, Editorial Eumo, Projecte Solaris) i els ofereix en préstec per un espai no superior a tres setmanes, amb l'objectiu que puguin ser utilitzats per diferents alumnes al llarg del curs. Com a fiança els alumnes han de deixar 6 Euros de dipòsit, que es retornen quan es produeix la devolució del llibre, sempre i quan el seu estat de conservació sigui correcte. També se'ls fa signar un rebut, a ells i als seus pares (Figura núm. 3).

ALTRES INICIATIVES SIMILARS

Altres iniciatives de reutilització de llibres, similars o millors que la nostra, es poden consultar a la pagina web del Seminari d'Ambientalització de Centres Escolars (SACE) <http://www.weib.caib.es/Programes/ambientalitzacio/activitats.htm>. Allà trobareu els següents exemples útils de com organitzar aquestes activitats:

*CP Sant Bartomeu (Alaró): Fons de llibres de text

DEPARTAMENT DE BIOLOGIA I GEOLOGIA - IES JOSEP Mª LLOMPART
Rebut de préstec de llibres de lectura (per al Departament)

En/Na _____ alumne del curs _____ de l'IES "Josep Maria Llopart" de Palma, ha aportat la quantitat de 6 € en concepte de dipòsit per al préstec del llibre de lectura titulat _____

Aquesta quantitat serà retornada íntegrament a la devolució del llibre, sempre que no s'hagi fet malbé. En cas que el llibre tomat estigui espanyat, brut o subratllat no es retornarà la quantitat aportada com a dipòsit i es prendran les mesures oportunes perquè l'alumne hagi de pagar l'import complet del llibre.

El préstec, que no superarà les tres setmanes, comença el dia _____ i acabarà el dia _____

La Cap del Departament de Biologia i Geologia
Signat: _____

Assabentat L'alumne: _____ Assabentats Els pares: _____

Figura 3

*IES Son Ferrer (Calvià): Projecte de reutilització dels llibres de text

*IES Antoni Maura: Campanya de recollida i venda de llibres

Altres centres que organitzen activitats relacionades amb la reutilització dels llibres de text són l'IES Marratxí, que les du a terme des del seu inici, i l'IES Juníper Serra, que intenta desenvolupar-les des del curs passat.

EPÍLEG

Per finalitzar, vos volem engrescar a desenvolupar campanyes com aquesta al vostres centres escolars pel seu efectes tan positius, principalment entre els col·lectius més desfavorits. Probablement aquesta és una de les activitats més gratificants a dins el camp de l'ambientalització dels centres educatius.

Paradoxalment, la gratuïtat indiscriminada dels llibres de text, que s'ha posat darrerament de moda entre els nostres polítics, pot anar en contra d'aquesta iniciativa i fomentar un mal ús dels recursos i dels doblers públics. És clar que cal desenvolupar sistemes perquè els llibres de text siguin gratuïts, però també perquè es reaprofitin durant alguns anys; els recursos públics són de tots i s'han d'utilitzar amb seny.